

РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО БІРЖОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Олексій Геннадійович БАРИШЕВ,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Євроінтеграційний курс України зумовив необхідність адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу (ЄС). У сфері біржової діяльності ця адаптація є надзвичайно важливою для забезпечення прозорості, конкурентоздатності та інтеграції України у світові фінансові ринки. Біржова діяльність відіграє ключову роль у функціонуванні економіки, забезпечуючи механізми ціноутворення, доступ до капіталу та хеджування ризиків. Однак нормативно-правова база цієї сфери в Україні потребує подальшого вдосконалення для відповідності сучасним міжнародним стандартам.

Законодавче регулювання біржової діяльності в Україні розпочалося у період становлення ринкової економіки після проголошення незалежності. Першим важливим кроком стало ухвалення постанови Кабінету Міністрів України "Про заснування товарних бірж" у 1991 році, що започаткувало правові основи для функціонування біржових відносин. Цей документ визначав загальні правила створення товарних бірж, їх організаційно-правову форму та принципи роботи, забезпечуючи перехід від централізованої планової економіки до ринкових механізмів. Значним етапом у розвитку правового регулювання біржової діяльності стало прийняття Закону України "Про товарну біржу" у 1993 році. Він систематизував законодавчу базу, окреслив функції бірж, порядок їх діяльності та права учасників торгів. Цей законодавчий акт закріпив концепцію біржі як незалежного суб'єкта, що сприяє прозорій організації торгівлі та ефективному ціноутворенню. Поворотним моментом у розвитку біржового законодавства стало підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у 2014 році. Україна взяла на себе зобов'язання адаптувати національне законодавство до стандартів ЄС, включаючи положення, що регулюють фінансові ринки. Це вимагало інтеграції директив і регламентів, таких як Регламент ЄС № 648/2012 (EMIR) та Директива MiFID II, які визначають правила роботи фінансових установ, біржових механізмів та захисту інвесторів. З метою виконання взятих зобов'язань у 2020 році було прийнято Закон України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки". Цей нормативний акт запровадив сучасні стандарти регулювання ринків капіталу, зокрема вдосконалив механізми управління ризиками, забезпечив вимоги до прозорості операцій та розширив інструментарій для учасників ринку. Закон враховував передові підходи до управління біржовими процесами та створював основу для інтеграції України у європейський фінансовий простір.

Гармонізація законодавства України у сфері біржової діяльності з європейськими стандартами є важливим етапом у євроінтеграційному про-

цесі, однак її реалізація супроводжується численними труднощами. Однією з ключових проблем є недосконалість національної правової бази, яка залишається фрагментованою та недостатньо адаптованою до вимог ЄС. Це ускладнює імплементацію норм, які регулюють фінансові ринки, і створює перешкоди для інтеграції України до європейської економічної спільноти. Окрім цього, наявний низький рівень цифровізації біржових процесів обмежує можливості автоматизації торгів, що є важливим аспектом відповідності сучасним міжнародним стандартам. Серйозним викликом є також недостатня стандартизація фінансових інструментів відповідно до європейських норм. Невирішеними залишаються питання щодо прозорості біржової діяльності та захисту інтересів інвесторів, зокрема механізми попередження маніпуляцій цінами. Ситуацію ускладнює слабка координація між державними установами, учасниками ринку та регуляторними органами, що уповільнює впровадження необхідних реформ. Ці обставини також створюють ризики правової невизначеності для іноземних інвесторів, які шукають стабільних і передбачуваних умов для ведення бізнесу. Перспективи гармонізації законодавства про біржову діяльність з нормами ЄС є багатообіцяючими. Впровадження Регламенту про фінансові інструменти (MiFIR) та Регламенту про зловживання на ринку (MAR) дозволить Україні значно покращити механізми регулювання біржової торгівлі. Зокрема, такі заходи сприятимуть підвищенню прозорості ринку, зниженню ризиків для учасників торгів і створенню більш надійних умов для залучення інвестицій. Особливо важливим є розвиток сучасних цифрових платформ для торгівлі, які відповідатимуть стандартам Європейського ринку цифрових фінансових послуг. Використання інноваційних технологій, таких як блокчейн, може стати ключовим інструментом забезпечення достовірності даних і зниження ризиків шахрайства.

Ми вважаємо, що впровадження сучасних європейських практик сприятиме інтеграції українських біржових інституцій у глобальні ринки капіталу, зміцнюючи довіру до них серед міжнародних партнерів. Це створить необхідні передумови для покращення конкурентоспроможності національної економіки, забезпечивши стабільний розвиток ринків капіталу. Таким чином, комплексний підхід до гармонізації законодавства, заснований на міжнародних стандартах, дозволить Україні забезпечити якісний прорив у сфері біржової діяльності.

Отже, євроінтеграція України створює вагомі можливості для вдосконалення законодавства про біржову діяльність. Основними завданнями залишаються гармонізація нормативно-правової бази з європейськими стандартами, підвищення прозорості біржової торгівлі та інтеграція в міжнародні фінансові ринки. Попри існуючі проблеми, адаптація законодавства є перспективним напрямом розвитку, що сприятиме економічному зростанню та залученню іноземних інвестицій. Успішна реалізація євроінтеграційних зобов'язань вимагатиме злагодженої співпраці між державою, бізнесом і громадянським суспільством.